

LIETUVOS TSR MOKSLŲ AKADEMIJOS CENTRINĖS
BIBLIOTEKOS BIBLIOGRAFINIS IR LEIDYBINIS DARBAS
1946—1985 METAIS

ADOLFAS IVAŠKEVIČIUS

1940 metais, atkūrus Tarybų valdžią Lietuvoje, praktiškai buvo atkurta ir Mokslų Akademija kartu su jos biblioteka.

Lietuvos TSR Mokslų Akademijos biblioteka nuo pirmųjų savo gyvavimo dienų pradėjo intensyviai komplektuoti tarybinę literatūrą. Iki 1941 m. birželio 22 d. bibliotekos fondai buvo papildyti 65 tūkst. bibliotekinių vienetų (bendrą bibliotekos fondą sudarė 400 tūkst. vienetų knygų ir periodinių leidinių).

Hitlerinė okupacija nutraukė tolesnę bibliotekos veiklą.

1945 m., aptvarkius pastatą ir išlikusius fondus, biblioteką pradėjo lankyti pirmieji skaitytojai, Mokslų Akademijos darbuotojai.

Pokariniam 1946—1950 m. atkuriamajame penkmeteje jauna Mokslų Akademija ėmėsi spręsti sudėtingus ir skubius uždavinius, susijusius su žemės ūkio pertvarkymu socialistiniu pagrindu ir sugriautos pramonės atkūrimu. Visą jos bibliotekos darbą reikėjo reorganizuoti pagal tarybinės bibliotekinių kūrinių reikalavimus.

Kaip jau buvo minėta, bibliotekos fondus sudarė apie 400 tūkst. bibliotekinių vienetų. Katalogavimo procesui pagreitinti literatūra buvo tvarkoma supaprastintu būdu (trumpu aprašu), todėl per palyginti trumpą laiką buvo sudaryta ir pateikta skaitytojams daugiau kaip 300 tūkstančių knygų abėcėlinė kartoteka.

Paveldėta Vrublevskių bibliotekos (jos bazėje buvo organizuota Mokslų Akademijos biblioteka) katalogų siste-

ma buvo pasenusi, todėl reikėjo sukurti naują, tarybinę sistemą ir visą fondą tvarkyti iš naujo, t. y. rekataloguoti.

Be knygų komplektavimo, jų tvarkymo, skaitytojų aptarnavimo, buvo organizuojama ir bibliografinė informacija, pirmiausia žodinė.

1950 m. birželio 22—24 d. Leningrade įvykusiame II Tarybų Sąjungos Mokslų Akademijos ir sąjunginių respublikų mokslų akademijų bibliotekų direktorių pasitarime buvo iškeltas uždavinys visapusiškai išplėsti bibliografinį darbą su tarybine moksline knyga ir liaudies demokratijos šalių moksline literatūra. Pasitarimo rezoliucijoje buvo nurodyta, kad, be planuoto leisti nuo 1950 m. Tarybų Sąjungos Mokslų Akademijos Spaudos metraščio, turi būti leidžiamos sąjunginių respublikų mokslų akademijų spaudos metinės bibliografinės apžvalgos.

Kaip jau minėjome, Lietuvos TSR Mokslų Akademijos bibliotekos, kuri nuo 1950 m. buvo pavadinta Centreine Mokslų Akademijos biblioteka, Bibliografijos skyrius pradėjo bibliografuoti straipsnius ir knygas, kurias parengė Lietuvos TSR Mokslų Akademijos bendradarbiai, pradedant 1941 m.

Nuo 1947 iki 1953 m. Mokslų Akademija leido „Lietuvos TSR Mokslų Akademijos žinyną“, o vėliau — „Darbus...“, kai kuriuos rinkinius bei monografijas. Daug Mokslų Akademijos darbuotojų veikalų išspausdino kitos organizacijos ir įstaigos.

Centrinė biblioteka, vykdydama MA Prezidiumo rekomendacijas, parengė ir

1956 m. išleido pirmąją bibliografinę rodyklę¹, kurios tikslas — supažindinti skaitytojus su Mokslų Akademijos darbuotojų išleistomis knygomis, tęstiniais leidiniais, disertacijų autoreferatais ir mokslo populiarinimo literatūra. Darbuotojų straipsniai, išspausdinti periodiniuose leidiniuose, buvo numatyti išleisti atskiru leidiniu (išėjo 1960 m.).

1957 m. buvo išleista bibliografinė rodyklė, kurioje surinkti straipsniai ir knygos, publikuoti 1955 m.³ Ši bibliografinė rodyklė supažindino su Mokslų Akademijos darbuotojų skelbtais moksliniais darbais ir jų veikla populiarinant mokslo laimėjimus, diegiant juos į Lietuvos TSR pramonę ir žemes ukį.

1959 m. buvo išleista 1956—1957 m. knygų ir straipsnių rodyklė⁴.

1955—1962 m. bibliografinės rodyklės buvo spausdinamos pavadinimu „Lietuvos TSR Mokslų Akademijos ir jos darbuotojų knygų ir straipsnių bibliografija“, o nuo 1963 m. šis pavadinimas kiek sutrumpėjo — „Lietuvos TSR Mokslų Akademijos leidinių bibliografija“

Nuo 1961 m. bibliografinėse rodyklėse buvo registruojami tik mokslinės reikšmės darbai. Anksčiau čia buvo spausdinami ir bendresnio pobūdžio straipsniai.

Mokslų Akademijos leidinių bibliografijos išleidžiamos kasmet ir jų yra 26 knygos.

Šešiasdešimtųjų metų pradžioje ir vėliau, pagausėjus darbuotojų kolektyvui, pasidarė įmanoma išplėsti bibliografinį darbą, pradėti rengti retrospektyvias

bibliografines rodykles ir leisti jas, apimant kuo daugiau įvairių mokslo šakų literatūros.

Centrinė biblioteka parengė ir išspausdino nemažą stambių retrospektyvių bibliografinių rodyklių, turinčių svarbią reikšmę Tarybų Lietuvos mokslui ir jo istorijai, pavyzdžiai: „Lietuvos botanikos bibliografija, 1800—1965“⁵, „Lietuvos geologijos bibliografija, 1800—1965“⁶.

Minėtos gamtos mokslų retrospektyvios bibliografinės rodyklės yra regioninio pobūdžio, o 1978 m. išleista „Dendroklimatochronologija, 1800—1970“⁷ apima rėvių tyrimo medžiagą, paskelbtą ne tik Tarybų Sąjungoje, bet ir užsienio šalyse. Šį darbą Centrinė biblioteka pradėjo dirbti po 1968 m. Vilniuje įvykusio pirmojo sąjunginio dendrologų ir dendroklimatologų pasitarimo, kuriame buvo pasiūlyta išleisti dendroklimatologijos ir dendrochronologijos bibliografinę rodyklę.

Tarybų valdžios metais buvo pasiekta didelių humanitarinių mokslų laimėjimų, kurie atsispindėjo rengiamose retrospektyviose bibliografinėse rodyklėse.

Vykdydama akademinę bibliotekų direktorių IV pasitarimo rezoliuciją (1955), kurioje nurodyta, kad TSRS Mokslų Akademijos ir sąjunginių respublikų mokslų akademijų bibliotekų tarybinio mokslo bibliografinis aptarnavimas dar nepakankamas ir kad reikia išplėsti šakinių bei teminių bibliografijų rengimą, Centrinė biblioteka kartu su MA Istorijos institutu 1969 m. išlei-

¹ Bastulis J., Blielinis A., Kistellenė S. Lietuvos TSR Mokslų Akademijos ir jos mokslo darbuotojų leidinių bibliografija: Knygos, 1941—1954.— V., 1956.— 87 p.

² Bastulis J., Sitnikaitė A. Lietuvos TSR Mokslų Akademijos darbuotojų straipsnių bibliografija, 1945—1954.— V., 1960.— 407 p.

³ Bastulis J. Lietuvos TSR Mokslų Akademijos ir jos darbuotojų knygų ir straipsnių bibliografija, 1955.— V., 1957.— 106 p.

⁴ Bastulis J., Sitnikaitė A. Lietuvos TSR Mokslų Akademijos ir jos darbuotojų knygų ir straipsnių bibliografija, 1956—1957.— V., 1959.— 234 p.

⁵ Šapraitė S. Lietuvos botanikos bibliografija, 1800—1965.— V., 1970.— 528 p.

⁶ Sitnikaitė A. Lietuvos geologijos bibliografija, 1800—1965.— V., 1970.— 276 p.

⁷ Sitnikaitė A. Dendroklimatochronologija, 1800—1970.— V., 1978.— 285 p.

do „Lietuvos TSR istorijos bibliografiją“⁸, o 1980 m.— jos tęsinį⁹. Į šį leidinį įtraukti ir Tarybų Sąjungoje išėjusi literatūra, taip pat mūsų istorikų darbų recenzijos ir referatai, pasirodę liaudies demokratiųjų respublikų spaudoje.

Nuo 1950 iki 1980 m. pradžios Centrinė biblioteka parengė ir išleido daugelį kitų mokslo sričių bibliografinių rodyklių¹⁰.

Pokario laikotarpiu nemaža nuveikė ir lietuvių kalbotyrininkai, tačiau, nesuregistravus to darbo rezultatų, net ir kalbininkams buvo sunku pasakyti, kas, kur ir kada paskelbta kalbos klausimais. Todėl Centrinė biblioteka kartu su Lietuvių kalbos ir literatūros instituto bibliografais parengė ir išleido keturias lietuvių kalbotyros bibliografines rodykles¹¹. Šiuo metu baigiama rengti retrospektyvi 1917—1943 m. lietuvių kalbotyros rodyklė.

Siekiant supažindinti skaitytojus su turtingais bibliotekos fondais, išspaus-

dinta nemaža informacinių leidinių: vadovas po biblioteką¹², katalogas¹³, kuriame pateiktas kartografinis bibliotekos fondas; į jį įtraukti 458 atlasai ir 2053 žemėlapiai: seni ir labai reti XVI—XX a. atlasai bei žemėlapiai (G. Merkatoriaus, K. Ptolėmėjaus, M. K. Radvilos, G. A. Rizzi-Zanonio) ir vėlesnių laikų — TSRS, jos respublikų ir užsienio kraštų.

MA Centrinė biblioteka sistemingai leidžia Rankraščių skyriuje saugomos rankraštinės medžiagos aprašus, kurių tikslas — supažindinti skaitytojus su bibliotekos vertybėmis, padėti mokslininkams, studentams diplomantams, aspirantams, kraštotyrininkams tirti ir panaudoti pirminius šaltinius feodalinio laikotarpio Lietuvos, Baltarusijos, Lenkijos istoriniams, socialiniams, ekonominiams, teisiniams ir kultūriniais santykiams apibendrinti¹⁴.

Trumpai aptarsime ir keletą kitų Centrinės bibliotekos leidinių. „Feodaliųjų žemės valdų Lietuvoje inventorių apra-

⁸ Adomonienė O., Millus V., Tautavičius A. Lietuvos TSR istorijos bibliografija, 1940—1965.— V., 1969.— 709 p.

⁹ Adomonienė O. Lietuvos TSR istorijos bibliografija, 1966—1970.— V., 1980.— 587 p.

¹⁰ Bielins A. Medicinos daktarų disertacijos, apgintos arba pripažintos Vilniaus universitete 1773—1842 metais: Bibliogr. rodyklė.— V., 1958.— 132 p.

¹¹ Petrauskienė I., Valentėlienė P. Lietuvos TSR mokslininkų disertacijos, 1945—1968.— V 1971.— 490 p.— Kartu su Valst. V. Kapsuko un-to b-ka.

¹² Jurko A., Kirlys Z., Rožienė A. Dvimačių vaizdų atpažinimo automatizavimas: Bibliogr. rodyklė, 1959—1970.— V., 1977.— 189 p.

¹³ Čeplėnė K., Petrauskienė I. Vilniaus Akademijos spaustuvės leidinių 1670—1805: Bibliografija.— V., 1979.— 542 p.

¹⁴ Bielins A., Stanevičienė E. Lietuvių kalbotyra, 1944—1960.— V., 1963.— 282 p.

¹⁵ Bielins A., Stanevičienė E. Lietuvių kalbotyra, 1961—1964: Bibliogr. rodyklė.— V., 1965.— 222 p.

¹⁶ Krlukelienė O., Stanevičienė E. Lietuvių kalbotyra, 1965—1968: Bibliogr. rodyklė.— V 1971.— 244 p.

¹⁷ Paulauskienė V. Lietuvių kalbotyra, 1969—1972: Lit. rodyklė.— V., 1977.— 323 p.

¹⁸ Ivaškevičius A. MA Centrinė biblioteka.— V. 1959.— 82 p.: iliustr.

¹⁹ Čeplėnė K. Lietuvos TSR Mokslų Akademijos Centrinės bibliotekos atlasų ir žemėlapių katalogas.— V., 1969.— 343 p.

²⁰ Leškovič N. Revoliucinis judėjimas Lietuvoje ir Baltarusijoje.— V., 1958.— 122 p.

²¹ Abramavičius V. Rankraščių rinkiniai: Lietuvos TSR Mokslų Akademijos Centrinės bibliotekos XI—XX a. rankraščių fondų trumpa apžvalga.— V., 1963.— 291 p.

²² Abramavičius V., Čeplėnė K. Lietuvos TSR Mokslų Akademijos rankraščių darbų ir disertacijų bibliografija, 1946—1956.— V., 1958.— 158 p.

²³ Abramavičius V., Šliubauskienė I. Kova už Tarybų valdžią Lietuvoje: 1918—1940 m. rankr. bibliogr. rodyklė // Bibliotekininkystė ir bibliografija.— 1961.— T. 1.— P. 23—130.

²⁴ Trelnienė E. Rankraščių rinkinių rodyklė.— V., 1977.— 70 p.— Rotaprintas.

šyme" ¹⁵ (inventorių turinys — svarbus šaltinis įvairių istorijos disciplinų tyrinėtojams; jų aprašyta apie 1500 vienetų, pradant 1536 m.) aptiksime medžiagos apie didžiąjam kunigaikščiui priklausiusių Žemaitijos valsčių aktyvų pasipriešinimą mokesčių naštai ir kunigaikščių kariaunos susidorojimą su valstiečiais. Čia gausu medžiagos ir apie Lietuvos istoriją, literatūrą, materialinę kultūrą.

Bibliotekos išleistame „Pergamentų kataloge" ¹⁶ pirmą kartą pateikiama išsami informacija apie Centrinės bibliotekos Rankraščių skyriuje saugomus dokumentus ir rankraščius. Kataloge suregistruoti XII a. pabaigos — 1935 m. laikotarpio pergamentai lotynų, baltarusių, lenkų, vokiečių, prancūzų ir kitomis kalbomis — iš viso 1400 vienetų. Aprašomų pergamentų kilmė ir turinys labai įvairūs: tai XII—XIII a. Lenkijos kunigaikščių, XIV a. pabaigos—XVIII a. Lietuvos didžiųjų kunigaikščių ir Lenkijos karalių, XII a. pabaigos—XX a. pradžios Romos popiežių, Rusijos imperatorių liudijimai ir kt.

Daugelį spręstinių bibliotekininkystės ir bibliografijos klausimų buvo bandoma išdėstyti Centrinės bibliotekos pradėtame leisti „Bibliotekininkystės ir bibliografijos" ¹⁷ leidinyje. Pirmuose dviejuose tomuose išspausdinti straips-

niai bibliotekininkystės, bibliografijos bei knygotyros klausimais, nemaža aktualios rankraštinės ir dokumentinės dar neskelbtos medžiagos. Trečiasis tomas, pavadintas „Rusų knygospausdinimo pradžia ir Lietuva", išėjo rusų spausdintos knygos 400 metų sukakčiai paminėti. Ta proga Lietuvos TSR Mokslų Akademijos Visuomenės mokslų skyriaus biuras, Centrinė biblioteka ir Vilniaus valstybinio V. Kapsuko universiteto biblioteka 1964 m. kovo 31 d. surengė mokslinę konferenciją.

Centrinė biblioteka yra išleidusi ir keletą straipsnių rinkinių mokslinių praktinių konferencijų medžiagos pagrindu ¹⁸.

Septintojo dešimtmečio pradžioje biblioteka į savo leidybinių darbų planą įtraukė personalinių bibliografinių rodyklių rengimą bei jų leidimą. Pirmoji tokia rodyklė — Lietuvos TSR Mokslų Akademijos prezidento, Socialistinio darbo didvyrio, akademiko Juozo Matulio biobibliografinė rodyklė. Po jos buvo išleistas akademikų Juozo Žiugždos, Kosto Korsako, Adolfo Jucio, Pauliaus Slavėno, Lietuvos TSR MA nario korespondento Boleslovo Styros biobibliografinės rodyklės ¹⁹.

Nuo 1967 m. Centrinė biblioteka pradėjo leisti periodinį mėnesinį suvestinį informacinį leidinį „Naujos užsienio

¹⁵ Abramavičius V. Feodalinų žemės valdų Lietuvoje inventorių aprašymas.— V 1962.— 557 p.

¹⁶ Jasas R. Pergamentų katalogas.— V., 1980.— 617 p.

¹⁷ Bibliotekininkystė ir bibliografija.— V 1961—1966.— T. 1.— 1961.— 350 p.; T. 2.— 1963.— 344 p.; T. 3.— 1966.— 235 p.

¹⁸ Ivaškevičius A. Pabaltijo tarybinių respublikų MA bibliotekų konferencijos medžiaga.— V., 1970.— 213 p.— Rotaprintas.

Ivaškevičius A. Centralizacija ir regionalinė komplektavimo koordinacija Lietuvos ir Baltarusijos MA bibliotekose.— V., 1980.— 98 p.— Rotaprintas.

Ivaškevičius A. Bibliotekotyros klausimai: Darbo patirtis.— V., 1982.— 93 p.— Pabaltijo MA b-kų moksl. prakt. konf. „Bibliopolis-9", 1981 m. spalio 1—5 d. Nemenčinėje, medžiagos pagrindu.

¹⁹ Valentėlienė P. Juozas Matulis: Lit. rodyklė.— V., 1973.— 143 p.

Kurlandskienė V. Juozas Žiugžda: Lit. rodyklė.— V., 1974.— 169 p.

Strockytė T., Ališauskienė A. Adolfas Jucys: Lit. rodyklė.— V., 1981.— 165 p.

Pertauskienė V., Ubelkaitė A. Kostas Korsakas: Lit. rodyklė.— V., 1979.— 450 p.

Santackienė I., Siškienė A. Paulius Slavėnas: Lit. rodyklė.— V., 1983.— 172 p.

Blažienė I. Boleslovas Styra: Lit. rodyklė.— V., 1983.— 121 p.

knygos Lietuvos TSR bibliotekose" ²⁰. Biuletėnis ėjo iki 1974 m. rugsėjo mėnesio.

1974 m. Lietuvos mokslinės techninės informacijos ir techninės ekonominės analizės mokslinio tyrimo institutas (LIMTI), Centrinė biblioteka ir TSRS valstybinė mokslinė techninė biblioteka, naudodami informacinę technologiją ir Informacinio skaičiavimo centro bazę, pradėjo leisti „Abėcėlinį-sisteminių užsienio knygų Lietuvos TSR bibliotekose katalogą“, kuris nuo 1975 m. eina dviem serijomis: pirmoji serija — „Užsienio knygos Lietuvos TSR bibliotekose. Sisteminis katalogas: Gamtos mokslai. Medicina. Technika. Žemės ūkis“ išeina kas mėnesį, antroji — „Užsienio knygos Lietuvos TSR bibliotekose. Sisteminis katalogas: Visuomenės mokslai“ išeina kas ketvirtį metų. Kataloguose pridėtos pavardžių, anoniminių rankraščių rodyklės ir santrumpų sąrašas.

Naujų užsienio knygų Lietuvos TSR bibliotekose suvestinių spausdintų bibliografinių katalogų leidimo automatizuotas posistemis yra respublikinės reikšmės ir įeina į Lietuvos TSR automatizuotą mokslinės techninės informacijos sistemą (LTSR AMTIS). Minėtas katalogas turi TSRS ir tarptautinius indeksus. Abi serijas galima užsiprenumeruoti visuose respublikos ryšių skyriuose bei Lietuvos TSR MA Centrinėje bibliotekoje.

Reikia pridurti, kad apdoroti kai kuriuos informacinės technologijos etapus padėjo Vilniaus valstybinio V Kapsuko universiteto Mokslinės informacijos katedros kolektyvas. Šiuo metu pradinę

bibliografinę informaciją renka 35 respublikos bibliotekos.

Biblioteka daug dėmesio skiria knygotyros, knygos istorijos ir kitų mokslų medžiagos rengimui bei leidimui. Pavyzdžiui, 1966 m. išėjo akademiko V. Mažiulio publikacija „Prūsų kalbos paminklai“ ²¹.

Fotografiniu būdu publikuojami visi išlikę ir rasti svarbesni prūsų kalbos paminklai, kurie saugomi įvairių šalių bibliotekose.

1967 m. Centrinė biblioteka kartu su Gamtos mokslų ir technikos istorijos komisija prie Lietuvos TSR Mokslų Akademijos Prezidiumo išleido žinomo kolekcionieriaus ir Lietuvos kultūros tyrinėtojo Edmundo Laucevičiaus (1906—1973) parengtą kapitalinę 2 tomų monografiją „Popierius Lietuvoje. XV—XVIII a.“ ²². Šis darbas buvo pirmas mėginimas sudaryti Lietuvoje vartoto popieriaus vandenženklų atlasą. Tarptautinėje bienalėje Bolonijoje (Italija) 1968 m. ši monografija buvo apdovanojama aukso medaliu. Atsizvelgdama į tarybinių ir užsienio istorikų atsiliepimus, Archeografinė komisija prie TSRS MA istorijos skyriaus nusprendė parengti sutrumpintą monografijos vertimą į rusų kalbą ²³.

Po E. Laucevičiaus mirties Centrinė biblioteka pasirūpino išleisti antrąjo studiją „Knygų įrišimai XV—XVIII a. Lietuvos bibliotekose“ ²⁴. Darbe aprašyti apie šeši šimtai knygų įrišimų, saugomų įvairiose Lietuvos bibliotekose, pateikiama žinių apie knygrišsystės istoriją, įrišimų gamybos techniką, knygų papuošimus, rašoma apie Vilniaus knygrišių cechą. Leidinyje apibendrinta vertinga,

²⁰ Naujos užsienio knygos Lietuvos TSR bibliotekose: Suvestinis inform. biuletėnis.— V., 1967.— Rotaprintas.— I—12NN.

²¹ Mažiulis V. Prūsų kalbos paminklai.— V., 1966.— 253 p.

²² Laucevičius E. Popierius Lietuvoje. XV—XVIII a.— V 1967.— T. 1.— 286 p. iliustr.; T. 2.— 977 p.

²³ Tas pats: Sutrup. 1967 m. leid. vertimas / Išvertė Andriušaitytė J.— V 1979.— 187 p.— Rusų k.

²⁴ Laucevičius E. Knygų įrišimai XV—XVIII a. Lietuvos bibliotekose.— V 1976.— 153 p.: iliustr.

niekur neskelbta medžiaga, aptikta Lietuvos TSR, Tarybų Sąjungos ir užsienio bibliotekose bei archyvuose. Knygoje daug iliustracijų. Sąjunginiame konkurse šis leidinys apdovanotas I laipsnio diplomu, o 1978 m. liaudies ūkio pasiekimų parodos Vyriausiasis komitetas pažymėjo jį sidabro medaliu.

Viena iš didesnių bibliotekos išleistų monografijų — K. Sirvydo „Pirmasis lietuvių kalbos žodynas“²⁵, parengtas kartu su MA Lietuvių kalbos ir literatūros institutu ir išleistas fotografiniu būdu (parengė filol. m. kand. K. Pakalka). Konstantino Sirvydo (1579—1631) trijų kalbų (lenkų-lotynų-lietuvių) žodynas „Dictionarium trium linguarum“ serijoje lietuvių raštijoje užima svarbią vietą. Tai pirmasis spausdintas lietuvių ir apskritai baltų žodynas, reikšmingas kalbos ir kultūros paminklas. Jis pasirodė XVII a. pradžioje (apie 1620 m.) ir per šimtmetį buvo išleistas dar keturis kartus. Žodynas, kaip pirmasis leksikografinis darbas, turėjo didelį poveikį bemaž visai vėlesniajai lietuvių leksikografijai. Pateikta žodyno lietuviškų

žodžių rodyklė apima visų išlikusių K. Sirvydo žodyno leidimų lietuvišką leksiką.

Verta paminėti dar vieną bibliotekos leidinį — R. Jaso ir L. Truskos „Lietuvos Didžiosios kunigaikštystės gyventojų surašymas 1790 m.“²⁶, parengtą pagal MA Centrinės bibliotekos, Centrinio valstybinio istorinio archyvo rankraštyno ir kitą medžiagą. 1790 m. gyventojų surašymas — svarbus šaltinis bendram LDK gyventojų skaičiui nustatyti, jų sudėčiai ir natūraliam judėjimui XVIII a. pabaigoje analizuoti.

Biblioteka tęsia darbą, atskleisdama rankraštyno ir kitus fondus, vėliau juos publikuodama. 1984 m. iš spaudos išėjo Vinco Kisarauskio „Lietuvos knygų ženklai, 1518—1918“²⁷, Adelės Valeckienės „Lietuvių kalbos gramatinė sistema“²⁸. Netrukus pasirodys Rimanto Jaso „Raganų teismai XVI—XVII a.“, Vincento Drotvino parengtas „Lexicon Lithuanicum“ (tai pirmojo XVII a. vokiečių-lietuvių kalbų žodyno faksimilinis leidinys), taip pat kelios bibliografinės rodyklės — anksčiau išleistųjų tąsa.

Lietuvos TSR Mokslų Akademijos
Centrinė biblioteka

Įteikta 1985 m. gegužės mėn.

БИБЛИОГРАФИЧЕСКАЯ И ИЗДАТЕЛЬСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ
ЦЕНТРАЛЬНОЙ БИБЛИОТЕКИ АКАДЕМИИ НАУК ЛИТОВСКОЙ ССР
В 1946—1985 гг.

АДОЛЬФАС ИВАШКЯВИЧЮС

Резюме

В послевоенный период, начиная с 1946 г., наряду с комплектованием, каталогизацией книг, обслуживанием читателей в Центральной

библиотеке АН была организована и библиографическая информация.

На II-ом совещании директоров библиотек

²⁵ Sirvydas K. Pirmasis lietuvių kalbos žodynas = Dictionarium trium linguarum. — V 1979. — 899 p.

²⁶ Jاس R., Truska L. Lietuvos Didžiosios kunigaikštystės gyventojų surašymas 1790 m. — V., 1972. — 96 p.

²⁷ Kisarauskas V. Lietuvos knygų ženklai, 1518—1918. — V., 1984. — 234 p.: iliustr.

²⁸ Valeckienė A. Lietuvių kalbos gramatinė sistema: Giminės kategorija. — V., 1984. — 280 p. — Kartu su MA Liet. k. ir lit. in-tu.

АН СССР и библиотек союзных республик в 1950 году было решено, что должны издаваться ежегодные библиографические обзоры изданий академий наук каждой союзной республики.

Центральная библиотека, следуя этому решению, подготовила и в 1956 году издала первый библиографический указатель, охватывающий издания АН и ее научных сотрудников за период с 1941 по 1954 г. В дальнейшем такие указатели издавались и издаются как ежегодники, и общее число уже вышедших из печати изданий достигло 26.

В начале шестидесятых годов и в последствии Центральная библиотека особое внимание сосредоточила на подготовку издание ретроспективных библиографических указателей с большим охватом литературы по разным отраслям знаний: по языкознанию, истории, ботанике, геологии Литвы, а также по раскрытию своих фондов.

Библиотека в своей издательской деятельности большое внимание уделяет подготовке к изданию монографий по книговедению и истории книги.

**BIBLIOGRAPHIC AND PRINTING ACTIVITIES OF THE
CENTRAL LIBRARY OF THE ACADEMY OF SCIENCES LIT. SSR
IN 1946—1985**

ADOLFAS IVAŠKEVIČIUS

Summary

In the post-war period beside completing and cataloging, bibliographic service was organized in the Central library of the Academy of Sciences Lit. SSR.

The II-nd conference of directors of the libraries of the Academy of Sciences USSR in 1950 decided that bibliographical reviews of publications, issued by Academies of Sciences in every Union Republic, should be published.

Following this decision, the Central library compiled the first bibliographical index covering the publications of the Academy of Sciences and

its scientists during the period 1941—1954. In 1956 this bibliographical index was published. From that year on such indices are being published annually. The total of books published up to this time is 26.

At the beginning of the sixties and afterwards much attention was paid to the publishing of retrospective bibliographical indices.

Linguistic, historic, geologic and material of other sciences was included. Much attention was also paid to publishing of monographies on book-science.